

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 21 ноември 2023 г.
(OR. en)

15692/23

COMPET 1148
IND 616
MI 1013

ПРИДРУЖИТЕЛНО ПИСМО

От: Генералния секретар на Европейската комисия, подписано от
г-жа Martine DEPREZ, директор

Дата на получаване: 19 октомври 2023 г.

До: Г-жа Thérèse BLANCHET, генерален секретар на Съвета на
Европейския съюз

№ док. Ком.: COM(2023) 632 final

Относно: ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И
СЪВЕТА
COSME Програма за конкурентоспособност на предприятията и
малките и средните предприятия за 2014 — 2020 г. Мониторингов
доклад, 2020 г.

Приложено се изпраща на делегациите документ COM(2023) 632 final.

Приложение: COM(2023) 632 final

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 19.10.2023 г.
COM(2023) 632 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

COSME

**Програма за конкурентоспособност на предприятията и малките и средните
предприятия за 2014 — 2020 г.**

Мониторингов доклад, 2020 г.

Съдържание

1.	Въведение.....	2
2.	Дейности и резултати през 2020 г.	4
2.1	Специфична цел А: достъп до финансиране	4
	Капиталовият механизъм за растеж (КМР) по програмата COSME.....	5
	Механизмът за гарантиране на заеми по COSME.....	5
	Съпътстващи мерки (проучвания, информационни инструменти, комуникационни материали и прояви)	6
2.2	Специфична цел Б: достъп до пазари.....	6
	Мрежата „Enterprise Europe“.....	6
	Международни информационни бюра относно ИС на МСП (Китай, Югоизточна Азия, Латинска Америка и Индия)	7
	Център за промишлено сътрудничество ЕО—Япония.....	8
	Обществени поръчки	8
2.3	Специфична цел В: подобряване на рамковите условия и повишаване на конкурентоспособността	9
	Клъстери	9
	Национални представители на МСП, Асамблея на МСП и онлайн специализиран курс по време на конференцията „Web Summit“ в Лисабон.....	10
	„ЕС — отворен за стопанска дейност — нов компас за МСП“	11
2.4	Специфична цел Г: насърчаване на предприемачеството и на културата на предприемачество	11
3.	Мерки за подкрепа и административни разходи	12
4.	Принос за постигане на климатичните цели, целите за устойчиво развитие, целите за цифровизация и целите за равенство между половете	13
5.	Заключения.....	14
	Приложение 1 – Изпълнение на бюджета на COSME за 2020 г.	17
	Приложение 2 – Информация по държави.....	19
	Приложение 3 — Примери за проекти и успехи.....	23
	Приложение 4 — Принос към целите в областта на климата, устойчивостта, цифровизацията и равенството между половете.....	26

1. Въведение

COSME е програма на ЕС за повишаване на конкурентоспособността на предприятията, в частност на малките и средните предприятия (МСП)¹. Тя създава добавена стойност, като обхваща транснационални въпроси и въпроси, свързани с неефективността на пазара, чрез четири специфични цели:

1. подобряване на **достъпа до финансиране** за МСП под формата на капиталови и дългови инструменти (поне 60 % от общия бюджет за 2014—2020 г.);
2. подобряване на **достъпа до пазарите** в рамките на ЕС и извън него (21,5 %);
3. подобряване на **рамковите условия** и повишаване на **конкурентоспособността** на предприятията, включително МСП (11 %);
4. насърчаване на **предприемачеството** (2,5 %).

В програмата COSME беше обърнато внимание и на други приоритети от стратегията „Европа 2020“², като подпомагане на МСП да се възползват от иновациите, достъп до умения и обучение, както и на ролята, която МСП могат да играят за социалното сближаване (чрез подкрепа за социалната икономика и за младите предприемачи и жените предприемачи).

Бяха създадени много **полезни взаимодействия** между **COSME и други програми на ЕС, свързани с МСП**. Един пример за това са финансовите инструменти на COSME, които бяха реализирани в тясно сътрудничество с Европейския фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ)³ и финансовите инструменти по „Хоризонт 2020“⁴. Мрежата „Enterprise Europe“ е създадена полезни взаимодействия с различни програми на ЕС, включително „Хоризонт 2020“, за предоставяне на услуги и за обучение на мрежата. Съществува и добро сътрудничество между международните информационни бюра относно интелектуалната собственост (ИС) и информационните бюра относно ИС, подпомагани по други програми на ЕС. Друг пример е инструментът за наблюдение, разработен в рамките на „Инициативи за застроена среда“, който улеснява

¹ Регламент (ЕС) № 1287/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2013 г. за създаване на Програма за конкурентоспособност на предприятията и за малките и средните предприятия (COSME) (2014—2020 г.) и за отмяна на Решение № 1639/2006/ЕО (ОВ L 347, 20.12.2013 г., стр. 33).

² „Европа 2020“ — Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж“ беше одобрена от Европейския съвет през юни 2010 г. Вж.: <https://op.europa.eu/bg/publication-detail/-/publication/6a915e39-0aab-491c-8881-147ec91fe88a>

³ Механизмът за гарантиране на заеми (МГЗ) по COSME беше неколкратно допълван от Европейския фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ). Причината за това е, че наличните ресурси по МГЗ по COSME не бяха достатъчни, за да задоволят пазарното търсене на финансиране на МСП (т.е. общия брой заявления от финансови посредници, получени от Европейския инвестиционен фонд). Ресурсите на капиталовия механизъм за растеж (КМР) по COSME се използват за инвестиции само след усвояване на наличния инвестиционен капацитет по компонента за разширяване и растеж в рамките на капиталовия инструмент на ЕФСИ.

⁴ Механизмът за гарантиране на заеми (МГЗ) по COSME е част от единния дългов финансов инструмент на ЕС за растеж на предприятията в ЕС и за научни изследвания и иновации (НИИ), заедно с механизма за гарантиране InnovFin по отношение на МСП, създаден в рамките на програмата „Хоризонт 2020“. Капиталовият механизъм за растеж (КМР) по COSME е част от единния капиталов финансов инструмент на ЕС за растеж на предприятията в ЕС и за научни изследвания и иновации (НИИ), заедно с капиталовия механизъм за ранни етапи на програмата „Хоризонт 2020“ (механизма за „рисков капитал InnovFin по отношение на МСП“).

наблюдението на строителните дейности, предвидени в националните планове за възстановяване и устойчивост.

По работната програма за 2020 г. беше постигнат напредък в изпълнението на една от основните препоръки, произтичащи от междинната оценка⁵ на програмата COSME: необходимостта програмата да се съсредоточи върху по-големи, стратегически мерки, като същевременно се запази известна гъвкавост, за да се изпробват нови идеи. По-специално в рамките на бюджета за 2020 г. се подкрепят няколко по-големи действия за клъстери.

Освен 27-те⁶ държави — членки на ЕС, през 2020 г. в COSME участваха следните държави: Албания, Армения, Босна и Херцеговина, Исландия, Косово⁷, Молдова, Черна гора, Северна Македония, Сърбия, Турция и Украйна⁸.

В настоящия доклад се представя преглед на изпълнението на действията по COSME, финансирани от бюджета на ЕС за 2020 г., съгласно изискванията на Регламента за COSME. Той обхваща също така мерките за подкрепа и административните разходи за политиката за МСП, финансирани от бюджета за 2020 г. Това е последният официален мониторингов доклад за COSME, но вътрешният мониторинг на текущите действия ще продължи. Комисията отговаря за цялостното изпълнение на COSME. Тя делегира управлението на финансовите инструменти (по специфична цел 1) на Европейския инвестиционен фонд (ЕИФ). Мерките по специфични цели 2, 3 и 4 на програмата бяха делегирани основно на Изпълнителната агенция за малките и средните предприятия (EASME)⁹. Освен това някои аналитични дейности и дейности за сравнителен анализ бяха управлявани непряко от международни организации.

Много проекти от тази финансова година бяха засегнати до известна степен от кризата, свързана с **COVID-19**. Проектите, включващи провеждането на събития и сътрудничество в пряк контакт, преминаха към съобщителни канали онлайн, когато това беше възможно, а някои събития и дейности бяха отменени или отложени¹⁰. В много случаи преминаването към виртуални събития се оказа успешно и беше

⁵ <https://data.europa.eu/doi/10.2873/87360>

⁶ Обединеното кралство престана да бъде държава — членка на ЕС, считано от 31 януари 2020 г. Бенефициерите от Обединеното кралство, участващи в действия, финансирани от бюджета на ЕС за 2019 г. или от предишни години, продължиха да участват в програмата до приключването на тези действия и имаха право да участват в COSME до края на преходния период (31 декември 2020 г.).

⁷ Това название не засяга позициите по отношение на статута и е съобразено с Резолюция 1244/1999 на Съвета за сигурност на ООН и становището на Международния съд относно обявяването на независимост от страна на Косово.

⁸ В настоящия доклад е представена информация по държави за действия, които са имали широк географски обхват на бенефициерите. Като цяло критериите за подбор за безвъзмездните средства по COSME и действията по възлагане на обществени поръчки бяха насочени към негеографски критерии, като например съответствие с целите на действието и качество на предложенията/офертите. Важно беше и европейското измерение. За повечето действия по COSME нямаше достатъчен бюджет, за да се осигури широк географски обхват на отговарящите на критериите държави. В настоящия доклад няма информация по държави за тези случаи.

⁹ От 1 април 2021 г. тази агенция се нарича „Изпълнителна агенция за Европейския съвет по иновациите и за МСП (Eismae)“. В настоящия доклад се използва предишното наименование EASME.

¹⁰ Например изданието за 2021 г. на „Европейска столица на интелигентния туризъм“ беше отменено, тъй като журито за подбор не успя да се събере съгласно предварително изготвения план. Няколко събития в Югоизточна Азия, включително събитие за намиране на партньори на клъстери в Сингапур, бяха отложени поради изключително строгите ограничения, свързани със санитарните условия и пътуванията.

Поетите задължения за механизма за гарантиране на заеми (МГЗ) бяха в размер на 275 952 802 EUR, а за капиталовия механизъм за растеж (КМР) — в размер на 13 100 000 EUR. Това представлява 66 % от бюджета на COSME за 2020 г.

Капиталовият механизъм за растеж (КМР) по програмата COSME

КМР по COSME е предназначен за инвестиции във фондове за рисков капитал, които предоставят рисков капитал и финансиране тип „мецанин“ на МСП на етап на разширяване на дейността и растеж. Общата сума, за която е поето задължение за бюджета на КМР за 2020 г., възлиза на 13,1 милиона евро. В края на 2021 г. бяха подписани общо 23 споразумения за КМР по COSME¹⁵, а общият принос на ЕС, отпуснат на финансовите посредници по бюджета на COSME за периода 2014—2020 г., възлизаше на 323 милиона евро. По силата на тези споразумения КМР по COSME помогна за осигуряването на инвестиции в размер на 2,6 милиарда евро^{16 17} в 346 отговарящи на условията МСП на етапа на разширяване на дейността и растеж, което доведе до приблизително 4,9 милиарда евро общи инвестиции.

До края на 2021 г. от общите инвестиции в размер на 2,6 милиарда евро, предоставени на 28 държави от бюджета на COSME за периода 2014—2020 г., 25 % бяха инвестирани в Германия, 19 % във Франция и 15 % в Обединеното кралство.

КМР по COSME имаше принос и за програмата за общеевропейски фондове за инвестиции във фондове за рисков капитал (VentureEU), стартирана през 2017 г. с цел да се намалят пречките при финансирането чрез рисков капитал в ЕС.

Механизмът за гарантиране на заеми по COSME

Поради непрекъснатото голямо пазарно търсене наличният бюджетен пакет на МГЗ по COSME (който е над 1,2 милиарда евро за периода 2014—2020 г.) беше увеличаван няколко пъти с допълнителни средства от компонента за МСП на Европейския фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ). Общият размер на всички допълнителни средства за периода 2014—2022 г. възлиза на близо 1,5 милиарда евро. От това следва, че ускореното разгръщане на гарантираното от ЕС финансиране на по-високорискови

¹⁵ От тях 16 споразумения са свързани с фондове за етапа на растеж и разширяване на дейността, а 7 споразумения — с многофазови фондове, в съчетание с капиталовия механизъм по InnovFin за ранни етапи, създаден в рамките на програма „Хоризонт 2020“.

¹⁶ ЕИФ инвестира в частно управлявани посреднически фондове за рисков капитал, които правят капиталови инвестиции в МСП. Тъй като ЕИФ е инструктиран да прави инвестиции заедно с други инвеститори, които също инвестират в такива фондове при равни условия, финансовият принос на ЕС от програмата COSME води до наличието на допълнително инвестиционно финансиране в този фонд за рисков капитал. Мобилизираното финансиране в размер на 2,6 милиарда евро е общото финансиране, предоставено от фондовете за рисков капитал, в които ЕИФ е инвестирал. На трето място, тези инвестиции имаха мултиплициращ ефект, като стимулираха допълнителни инвестиции. Мултиплициращият ефект е изчислен въз основа на методологията на ЕИФ—ЕФСИ за изчисляване на коефициента на собствения капитал (например 1,9 EUR мобилизирани инвестиции за 1 EUR мобилизирано финансиране), откъдето се получава цифрата 4,9 милиарда евро като мобилизирани инвестиции.

¹⁷ В Регламента за COSME се предвиждат инвестиции от 2,6 милиарда евро до 3,9 милиарда евро в 360 до 540 МСП. До 2021 г. са направени инвестиции в размер на 2,6 милиарда евро в 346 МСП, а КМР по COSME се планира да продължи да функционира до приключване на последните операции, а именно до 31 декември 2034 г. При изпълнението на целите бяха отчетени особените предизвикателства при прилагането на този финансов инструмент. Това са: i) приоритетът на операциите в държави извън ЕС, участващи в програмата COSME, и фактът, че търсенето на инвестиции в тези държави е по-слабо; както и ii) времето, необходимо за подписване на споразумения с фондовете, което изисква първо да бъдат завършени сложните процеси на комплексна проверка и набиране на средства.

операции на МСП може да продължи. С допълнителните средства от ЕФСИ бяха подкрепени операции, свързани с продължаването на пилотния проект за цифровизация, стартирал през 2019 г., за да се даде възможност на финансовите посредници да предоставят на МСП по-широка и по-всеобхватна дългова подкрепа за цифров преход. С тези допълнителни средства беше подкрепена и реакцията на епидемията от вируса COVID-19 и нейното икономическо въздействие през 2020 г. и след това.

До края на 2021 г. бяха подписани 154 споразумения за (на срещни) гаранции със 128 финансови посредници (насърчителни институти, гаранционни дружества, търговски банки и лизингови дружества). Те възлизаха на принос на ЕС в размер на почти 2,6 милиарда евро, от които 2,5 милиарда евро бяха благодарение на комбинирания ресурси на COSME/ЕФСИ.

По силата на тези споразумения МГЗ по COSME предостави гаранции и насрещни гаранции на финансови посредници в 33 държави (26 държави членки и 7 други държави, участващи в COSME). Това подпомогна предоставянето на финансова подкрепа в размер на 50 милиарда евро за повече от 800 000 МСП в тези държави (вж. приложение 2).

Съпътстващи мерки (проучвания, информационни инструменти, комуникационни материали и прояви)

Общо 0,8 милиона евро бяха отделени за съпътстващи мерки. Те включваха дейности за популяризиране и комуникация, както и проучването SAFE. **Проучването за достъпа на предприятията до финансиране** (проучването SAFE) предоставя информация за финансовото състояние, потребностите от финансиране, достъпа до финансиране и очакванията на МСП. То е изключително полезно за изготвянето на основи на данни политики на равнище ЕС и се използва от държавите членки, анализаторите, академичните среди и други. През 2020 г. бяха проучени почти 17 000 дружества от 36 държави¹⁸.

2.2 Специфична цел Б: достъп до пазари

В Регламента за COSME се посочва, че индикативна сума от 21,5 % от общия бюджет за периода 2014—2020 г. следва да бъде разпределена за улесняване на достъпа до пазари. През 2020 г. за тази специфична цел бяха разпределени общо 85 милиона евро, което представлява около 19,3 % от общия бюджет на COSME за годината.

Мрежата „Enterprise Europe“

Мрежата „Enterprise Europe“ (EEN) предоставя висококачествена подкрепа на МСП в областта на иновациите, партньорството и интернационализацията, като по този начин подпомага растежа, издръжливостта и конкурентоспособността на МСП. **От бюджета на COSME за 2020 г. бяха съфинансирани услугите на EEN, предоставяни през 2021 г.** Мрежата е представена във всичките 27 държави — членки на ЕС, както и в други държави, участващи в програмата COSME¹⁹. Мрежата също така продължи да

¹⁸ <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/43872>

¹⁹ Албания, Армения, Босна и Херцеговина, Исландия, Косово, Северна Македония, Молдова, Черна гора, Сърбия, Турция и Украйна. Обединеното кралство официално излезе от ЕС на 31 януари 2020 г. То продължи да участва в действия като EEN до края на програмата, но вече не участваше в структурите за управление.

разработва и разширява нови услуги с цел да подпомогне МСП в усилията им за постигане на цифровизация и устойчивост. Тъй като кризата, свързана с COVID-19, продължи да оказва влияние върху стопанските дейности, EEN демонстрира способността си да приспособява своите услуги, за да помогне на МСП да се справят с новите предизвикателства и възможности. Мрежата все по-активно помага на МСП да се справят със смущенията във веригата на стойността и да повишават своята издръжливост.

Резултати за дейностите на EEN през 2021 г. (съфинансирани в рамките на бюджета за 2020 г.)

- EEN предостави услуги за консултантска подкрепа на 37 925 МСП.
- Услугите на EEN за партньорство помогнаха на клиентите МСП от всички държави в мрежата да сключат над **2 592** международни споразумения за партньорство с чуждестранни дружества през 2021 г.
- Услугите на EEN за консултантска подкрепа помогнаха годишно на около 7 000 клиенти да повишаване своята конкурентоспособност и иновации на европейско равнище.
- Цифровите услуги на EEN достигнаха до повече от 20 милиона МСП.

В отговорите си на проучването на удовлетвореността на клиентите на EEN през 2021 г.²⁰ 92 % от участниците потвърдиха удовлетвореността си от услугите на EEN.

Налице бяха значителни полезни взаимодействия между EEN и програмата „Хоризонт 2020“, която предостави на мрежата финансиране за предоставяне на допълнителен изрично определен набор от иновационни услуги за МСП (извън обхвата на услугите на EEN по COSME)²¹. Генерална дирекция „Вътрешен пазар, промишленост, предприемачество и МСП“ (ГД GROW) на Комисията и EASME си сътрудничиха и по широк кръг програми на ЕС за управление, координация и обучение на EEN.

Международни информационни бюра относно ИС на МСП (Китай, Югоизточна Азия, Латинска Америка и Индия)

Международните информационни бюра относно ИС на МСП подпомагат МСП в усилията им за интернационализация, като им предоставят експертна консултация за това как да прилагат своите права върху интелектуална собственост в Китай, Югоизточна Азия, Латинска Америка и Индия или във връзка с тях. Информационните бюра предоставят, наред с други услуги, консултации на първа линия, обучение за използване и управление на ИС във връзка с тези целеви пазари, както и подкрепа за ИС на МСП от ЕС по време на мероприятия за намиране на партньори, свързани с целевите пазари. Информационните бюра си сътрудничат и с информационни бюра относно ИС, финансирани по други програми на ЕС²². Информационните бюра

²⁰ Това проучване бе проведено от април 2021 г. до края на юни 2021 г., като бяха получени 2 361 отговора.

²¹ Чрез тези услуги на бенефициерите на Европейския съвет по иновации (ЕСИ) бе предоставена конкретна подкрепа за изпълнението на техните проекти и бе помогнато на особено иновативните дружества да повишат капацитета си за управление на иновациите.

²² Информационното бюро относно ИС в Индия (COSME), Европейското информационно бюро относно ИС („Хоризонт 2020“), Информационното бюро относно ИС в Африка (Служба на Европейския съюз за интелектуална собственост) и IP Key (ГД „Търговия“) за съвместни мероприятия в областта на ИС. Те имат общ уебсайт с индийското, европейското и африканското информационно бюро и са участвали като доставчици на експертни услуги в областта на ИС в международните мисии „EU

относно ИС на МСП в Китай, Югоизточна Азия и Латинска Америка са отговорили на общо 3 962 запитвания по горещата телефонна линия и са организирали 440 обучителни сесии или уебинари с малко над 6 500 участници. Информационното бюро относно ИС на МСП в Индия е предоставяло сходни услуги и е функционирало по отделен договор.

Център за промишлено сътрудничество ЕО—Япония

Центърът за промишлено сътрудничество ЕС—Япония насърчава промишленото, търговското и инвестиционното сътрудничество между ЕС и Япония и допринася за икономическата дипломатия на ЕС по отношение на тази държава. Една от важните услуги, предоставяни от този център, е „Информационното бюро относно СИП“, което помага на дружествата от ЕС да се възползват от Споразумението за икономическо партньорство (СИП) между ЕС и Япония²³. През двугодишния период, за който получаваше подкрепа от бюджета на COSME за 2020 г., центърът е организиран широк спектър от уебинари, включително 27 уебинара относно СИП с общо 1 478 участници, 76 уебинара относно Япония и износа за Япония (с общо 2 857 участници), 11 уебинара относно стегнатото производство (с 502 участници) и уебинари по ключови теми от политиката на ЕС. Освен това през този период той продължи да изпълнява водещата програма за обмен „Вулканус“ в Япония и да поддържа информационно бюро относно трансфера на технологии, предостави анализ на политиката и изготви 33 доклада относно пазара. В специалния доклад на Европейската сметна палата относно интернационализацията на МСП е изразено положително становище относно услугите на центъра на ЕС в Япония, като са посочени по-специално приемствеността и допълняемостта на неговите услуги, високата степен на удовлетвореност на клиентите и доброто сътрудничество с EEN²⁴.

Обществени поръчки

Бяха предприети няколко мерки за повишаване на капацитета на възлагащите органи и за създаване на нови възможности за МСП да се включат в доставката на иновативни, устойчиви и кръгови стоки, услуги и строителни работи за публичния сектор. Платформата на Общността на публичните купувачи²⁵, подкрепена от бюджета за 2020 г., започна да функционира през април 2023 г. Тя подпомага сътрудничеството на 10 групи от „големи купувачи“ с цел да съберат съвместни данни за конкретни нужди в областта на обществените поръчки (включително изкуствен интелект и слънчеви панели). Схемата „Съфинансиране на обществените поръчки за иновации (ОПИ)“ помага на големите възлагащи органи да натрупат ценен опит при възлагането на обществени поръчки за иновации в предпазарен стадий чрез два текущи проекта. Чрез тях органите се запознават с различните етапи от подготовката и изпълнението на процедурите за ОПИ, както и с потенциалните дейности за възпроизвеждане. Един от тези проекти е насочен към сектора на здравеопазването.

Gateway/ Business Avenues“ („Портал на ЕС/Възможности за стопанска дейност“ (финансирани от Инициативата за външна политика) и мисиите за кръгова икономика (ГД „Околна среда“).

²³ То влезе в сила на 1 февруари 2019 г. Вж.: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/japan/eu-japan-agreement/eu-japan-agreement-chapter-chapter_bg.

²⁴ Европейска сметна палата, Специален доклад 07/2022: Инструменти за интернационализация на МСП — предприети са редица действия за подкрепа, но те не са напълно съгласувани и координирани. Той обхваща финансовия период 2014—2020 г.

²⁵ [Начална страница | Платформа на Общността на публичните купувачи \(europa.eu\)](#)

2.3 Специфична цел В: подобряване на рамковите условия и повишаване на конкурентоспособността

В Регламента за COSME се посочва, че ориентировъчно 11 % от общия бюджет за периода 2014—2020 г. следва да бъдат насочени към подобряване на рамковите условия и повишаване на конкурентоспособността. През 2020 г. за тази цел бяха разпределени 47,9 милиона евро, което представлява 10,9 % от общия бюджет на COSME.

Клъстери

В рамките на бюджета за 2020 г. бяха подкрепени четири основни мерки за клъстери: Европейската платформа за сътрудничество на клъстерите, която предоставя редица услуги и инструменти за подпомагане на клъстерите при изграждането на капацитет и работа в мрежа, две схеми за подпомагане на интернационализацията на клъстери, едната от които беше посветена на сектора на отбраната и сигурността²⁶, както и европейската програма за високи постижения на клъстерите, която предоставя услуги за изграждане на капацитет и схема за краткосрочен обмен между клъстери. В рамките на схемата Clusters Go International бяха предоставени безвъзмездни средства на 12 консорциума, обхващащи 64 клъстера и организации в подкрепа на предприятията от 17 държави от ЕС / държави по COSME. Някои от тях са насочени към климатичните цели (вж. приложение 4 по-долу).

Тъй като проектите за клъстери обикновено са с продължителност 3—4 години, много от тях все още бяха в ход в началото на руската агресия в Украйна. В рамките на редица от тези проекти се предоставяше **подкрепа на украински предприемачи**. Например Европейската платформа за сътрудничество между клъстерите (ЕССР) създаде **форум „Клъстери на ЕС в подкрепа на Украйна“**, за да се съгласуват събраните, проверените или утвърдените чрез европейските клъстери предложения за помощ с исканията на украинските партньори. ЕССР проведе и проучване, за да установи сигналите за нарушени вериги на доставките на място. Освен това в рамките на проекта BRIGHT за високи постижения на клъстери делегация от шестима представители на украинския клъстерен алианс (всички бяха жени поради войната) участва в 5-дневно събитие на ClusterXchange.

Туризм, модна индустрия и сектор, свързан с начина на живот

С текущите проекти в сектора на **туризма**, подкрепени от бюджета за 2020 г., се помага на МСП да увеличат възприемането на цифровизацията, иновациите, новите технологии и интелигентния туризъм, като укрепват транснационалното си сътрудничество и по-специално връзките си с транснационалните екосистеми за иновации. Тези проекти включват пряка финансова подкрепа за МСП за обучение и подпомагане на приспособяването на техните стопански процеси. В момента се изпълняват 9 проекта със 73 партньорски организации в 25 държави²⁷. С някои от тези проекти се подкрепят също така целите за устойчивост и климатичните цели.

²⁶ В рамките на тези проекти се предоставя подкрепа за презгранично и междуотраслово сътрудничество между европейските клъстери за разработване на съвместна стратегия за интернационализация и подкрепа за интернационализацията на МСП извън Европа.

²⁷ Белгия, България, Хърватия, Кипър, Чехия, Германия, Дания, Гърция, Испания, Финландия, Франция, Унгария, Исландия, Италия, Малта, Нидерландия, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Словения, Албания, Черна гора, Сърбия и Обединеното кралство.

Проектът **WORTH**, финансиран от бюджета на COSME за 2020 г., има за цел да се укрепят капацитетът за иновации и конкурентоспособността на МСП в модната индустрия и сектора, свързан с начина на живот („лайфстайл“), и да се подпомогне техният преход към неутралност по отношение на климата и цифрово водачество²⁸. Чрез него се подкрепят транснационални партньорства между дизайнери, МСП, производители и доставчици на технологии за разработване на иновативни, устойчиви и ориентирани към дизайна търговски идеи. Партньорствата могат да се възползват от програма за инкубация, финансова подкрепа от трета страна (10 000—20 000 EUR), наставничество, правни консултации по въпроси на интелектуалната собственост и подкрепа за създаване на мрежи. В отговор на първата покана за представяне на предложения за партньорство (финансиране от трети страни), насочена към „Европейския Bauhaus“, бяха избрани 65 партньорства. Десетмесечната програма за инкубация за тези партньорства включваше 975 часа индивидуално наставничество, 9 семинара (от които 5 онлайн) и 52 онлайн основни модула и семинара за наставничество. Процедурите за подбор по втората покана за представяне на предложения за партньорство са в ход.

Подкрепа за оценка на изпълнението на принципите на Законодателния акт за малкия бизнес в Европа и Стратегията за МСП — административно споразумение със Съвместния изследователски център и „Евробарометър“

Беше сключено административно споразумение със Съвместния изследователски център (JRC) на Комисията за предоставяне на научна подкрепа за оценката на изпълнението от страна на държавите — членки на ЕС, при прилагането на принципите на Законодателния акт за малкия бизнес в Европа (SBA) и Стратегията за МСП. JRC установи набор от показатели въз основа на 10 измерения, определени съвместно с ГД „Вътрешен пазар, промишленост, предприемачество и МСП“, и извърши съответните проверки на качеството на данните. Проектът стартира през 2020 г., а резултатите от него бяха използвани за информационните фишове по държави и за годишния доклад за прегледа на изпълнението от страна на МСП, публикувани през юли 2021 г.²⁹. Тези информационни фишове и доклади се използват постоянно за насочване на политиката в областта на МСП.

Изданието за 2022 г. на **експресното изследване „Евробарометър“ за МСП**, финансирано в рамките на бюджета на COSME за 2020 г., бе посветено на **ресурсната ефективност и екологичните пазари**. За допълнителна информация вж. точка 4 по-долу.

Национални представители на МСП, Асамблея на МСП и онлайн специализиран курс по време на конференцията „Web Summit“ в Лисабон

През 2020 г. бяха предоставени услуги за организиране на: i) четири срещи на мрежата от национални представители на МСП³⁰ (представители на националните администрации на държавите членки); ii) Асамблеята на МСП през 2020 г. (виртуално мероприятие за заинтересованите страни, в което участваха онлайн 984 делегати); както и iii) онлайн специализиран курс през декември 2020 г. по време на

²⁸ Включително мода и текстилни изделия, обувки, кожарство и кожухарство, мебели/декорация за дома/вътрешен дизайн, бижута и аксесоари.

²⁹ https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/sme-strategy/sme-performance-review_bg

³⁰ Юни 2020 г. (онлайн с 46 участници), октомври 2020 г. (онлайн с 83 участници), ноември 2020 г. (онлайн по време на Асамблеята на МСП с 67 участници) и декември 2020 г. (онлайн със 72 участници).

конференцията „Web Summit“ в Лисабон с над 200 участници³¹. По време на тези мероприятия бяха предоставени ценни насоки и съвети в подкрепа на изготвянето на политики за МСП, включително подкрепа за Мрежата от национални представители на МСП при изготвянето на нейния годишен доклад за 2020 г., както и препоръки за действие³².

„ЕС — отворен за стопанска дейност — нов компас за МСП“³³

През май 2021 г. бяха проведени встъпително и заключително мероприятие и шест уебинара, финансирани от бюджета на COSME за 2020 г., в рамките на които на предприятията и заинтересованите страни беше предоставена практическа информация за програмите на ЕС и инструментите за подкрепа в области като интелектуалната собственост, достъпа до финансиране, международната търговия и единния пазар. Броят на участниците във всеки уебинар бе от 206 до 370, което надхвърли общата цел от 650 участници, като 80 % от отговорилите участници в проучването след провеждането на мероприятията изразиха положителни мнения³⁴.

2.4 Специфична цел Г: насърчаване на предприемачеството и на културата на предприемачество

В Регламента за COSME се предвижда индикативна сума от 2,5 % от общия бюджет за 2014—2020 г. да бъде отделена за насърчаване на предприемачеството и на културата на предприемачество. През 2020 г. за тази цел бяха изразходвани 3,6 милиона евро^{35 36}, което представлява 0,8 % от общия бюджет на COSME.

Подобряване на цифровите и предприемаческите умения на момичетата и жените (ESTEAM)³⁷

Този проект, подкрепен от бюджета на COSME за 2020 г., има за цел да се подобрят цифровите и предприемаческите умения на момичетата и жените и да се повиши тяхната увереност. Той ще продължи до края на 2024 г. През май 2022 г. се проведе мероприятие за момичета с 203 участници и 15 местни семинара, които се

³¹ Първоначално планираното провеждане на конференция с физическо присъствие в Берлин беше заменено с виртуално мероприятие поради ограниченията на свободата на движение във връзка с COVID-19.

³² Този доклад включва преглед на последните тенденции в дейността на МСП в Европа и препоръки за действие <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/core/api/front/expertGroupAdditionalInfo/40291/download>. Той беше представен на Съвета по конкурентоспособност през ноември 2020 г. (вж: Съвет по конкурентоспособност (Вътрешен пазар и промишленост) — Consilium europa.eu).

³³ https://commission.europa.eu/events/eu-open-business-new-compass-smes-2021-05-26_bg

³⁴ Средно 80 % от участниците в уебинара са отговорили с „да“ или „по-скоро да“ на въпросите „Вдъхнови ли Ви уебинарът?“, „Ще стимулира ли действия от Ваша страна?“, „Отговори ли на Вашите очаквания?“, „Бихте ли го препоръчали на други?“.

³⁵ Тази сума беше по-ниска през 2020 г. поради поканата за представяне на предложения по програма „Еразъм за млади предприемачи“, която се осъществи през 2019 г.

³⁶ Освен това през 2020 г. беше даден по-голям приоритет на финансовите инструменти (66 % от бюджета на COSME беше разпределен за тях, докато целевата стойност за целия период на програмата беше 60 %). С финансовите инструменти също така бяха подкрепени целите в областта на предприемачеството.

³⁷ За допълнителна информация вж. [уебстраницата на проекта](#) и видеоклиповете от първите две мероприятия ESTEAM FEST (https://eismea.ec.europa.eu/esteam-fests-and-communities-girls-and-women_en).

съсредоточиха върху решаването на проблеми, проучване на казуси и учение за намиране на партньори. Първият ESTEAM Fest за жени бе проведен през юни 2022 г. с пленарно заседание и семинари с цел насърчване на предприемаческите и цифровите умения. До края на 2022 г. бяха предоставени услуги за наставничество.

Европейски мисии за социална икономика

Европейските мисии за социална икономика се основават на опита от успешната пилотна инициатива, проведена през 2018 г. В рамките на този последващ проект, финансиран от бюджета на COSME за 2020 г., бяха организирани поредица от работни срещи с участието на широк кръг заинтересовани страни от социалната икономика с цел да се развие междурегионално сътрудничество чрез споделяне и възпроизвеждане на най-добри практики и междурегионално обучение. Участие взеха 88 организации бенефициери от 27 държави от ЕС/COSME. Бяха организирани повече от 60 семинара за мисиите за социална икономика с около 2 500 участници и бяха представени 350 добри практики. В рамките на проектите бяха представени и препоръки за подобряване на регионалната/местната социална икономика и бяха създадени възможности и стимули за бъдещи партньорства.

3. Мерки за подкрепа и административни разходи

Мерките за подкрепа по линия на COSME бяха финансирани по бюджетен ред 02 02 01. През 2020 г. за мерките за подкрепа бяха разпределени 6,2 милиона евро.

Бяха организирани конференции и срещи със заинтересовани страни за обсъждане на предизвикателствата, пред които са изправени различните промишлени сектори. Други мерки за подкрепа включваха аналитична работа, като например проучвания в подкрепа на разработването на политики и информационни инструменти, предоставящи практическа подкрепа за МСП.

Проучването относно **законовата защита на търговските тайни в контекста на икономиката, основана на данни**,³⁸ предоставя ценна помощ при изготвянето на политики за това как законовата защита на търговските тайни може да помогне за създаването на безопасна среда за споделяне на данни между предприятията, особено в стратегически сектори за европейската икономика, основана на данни. В него са включени 13 казуса с ценни примери за това как предприятията управляват своите търговски тайни. Много от показателите за това проучване бяха надхвърлени, но на междинните етапи възникнаха някои затруднения (броят на отговорите на въпросниците беше под целевия брой поради чувствителността на данните и се наложи да се промени графикът поради някои проблеми, свързани с COVID-19).

Проучване относно дружествата със средна пазарна капитализация

Тъй като разрастващите се предприятия и дружествата със средна пазарна капитализация не попадат в обхвата на определението на ЕК за МСП³⁹, те обикновено са изключени от схемите за подпомагане на МСП. Целта на това проучване беше да се събере информация за дружествата със средна пазарна капитализация (статистически данни и информация за особеностите на дружествата със средна пазарна капитализация и пречките, които срещат при осъществяване на стопанска дейност и

³⁸ <https://op.europa.eu/bg/publication-detail/-/publication/c0335fd8-33db-11ed-8b77-01aa75ed71a1>

³⁹ [Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията от 6 май 2003 г. относно определението за микро-, малки и средни предприятия.](#)

разширяване на дейността си) и да се оцени потенциалната необходимост от специална политика за подкрепа на тези дружества и за по-нататъшно разгръщане на тяхната способност да създават работни места. През ноември 2022 г. окончателният доклад беше публикуван⁴⁰ и разпространен сред съответните заинтересовани страни.

През 2020 г. **административните разходи** съставляваха 3 % от бюджета. Административните разходи покриваха срещи на експерти, мерки за информация и комуникация, както и разходите на Комисията (на ГД „Вътрешен пазар, промишленост, предприемачество и МСП“) в размер на 3,3 милиона евро, свързани с ИТ мрежи и друга техническа и административна помощ. Бюджетният принос на програмата за функционирането на изпълнителната агенция EASME възлезе на 9,9 милиона евро.

4. Принос за постигане на климатичните цели, целите за устойчиво развитие, целите за цифровизация и целите за равенство между половете

По-долу е представена кратка илюстрация на начина, по който програмата COSME допринася за постигането на тези цели, с примери за действия, допринасящи за всяка цел. **Допълнителна информация за приноса на програмата за постигане на тези цели за включване е представена в приложение 4.**

Приносът на програма COSME за постигане на целта за включване на изменението на климата, определена за всички програми на Комисията (общо 20 % от бюджета на ЕС за периода 2014—2020 г.), беше изчислен на 25,6 милиона евро (6 % от предвидените финансови средства за 2020 г.). Точният принос, който имат повечето мерки по COSME за включването на изменението на климата⁴¹, не се проследява, но при много проекти и мерки се обръща внимание на тази цел. Сред значимите примери са капиталовият механизъм за растеж по COSME, мрежата „Enterprise Europe“, различни действия за подкрепа на клъстери, включително интернационализация на клъстерите, и партньорството WORTH за повишаване на конкурентоспособността и капацитета за иновации на МСП в сектора, свързан с начина на живот.

Беше публикувано и издание на **експресното изследване „Евробарометър“**, посветено специално на ресурсната ефективност и екологичните пазари на МСП, а **Европейското информационно табло за конкурентоспособността на неутралната по отношение на климата промишленост (CIndECS)**, разработено по административно споразумение с JRC, е пред завършване. Тази дейност вече е допринесла за редица важни инициативи на политиката, включително подкрепящите доклади на Обсерваторията за технологии за чиста енергия и Законодателния акт за промишленост с нулеви нетни емисии. Допълнителна информация е представена в приложение 4 по-долу.

Много от мерките по COSME **допринасят за постигането на целите за устойчиво развитие (ЦУР)**, заложили в Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие. По-специално мрежата „Enterprise Europe“ и мисиите за социална икономика допринасят за постигане на ЦУР 8 (достоеен труд и устойчив икономически растеж). ЦУР 9 (приобщаваща и устойчива промишленост, иновации и издръжлива инфраструктура) е обхваната от EEN, проектите за високи постижения на клъстери и мерките за подкрепа

⁴⁰ <https://www.esri.ie/system/files/publications/BKMNEXT429.pdf>

⁴¹ Много от мерките по COSME включват известна подкрепа за цели, свързани с климата. Все пак тъй като това винаги е било включвано в по-широката цел за конкурентоспособност, като цяло нямаше отделен бюджет за климатичния компонент на мерките.

на туризма (вж. също цифровизацията по-долу). ЦУР 12 (устойчиви модели на потребление и производство) е обхваната, наред с другото, от проекта WORTH за сектора, свързан с начина на живот.

Съществуват и няколко **мерки на COSME, които допринасят за целите в областта на цифровизацията**. Те включват проекти за насърчаване на цифровизацията, иновациите и възприемането на нови технологии в туризма, както и обществени поръчки за проекти за иновации, които да помогнат на органите на властта да купуват предконкурентни новаторски решения в области като изкуствения интелект, както и проекти за кластери с цел поощряване на взаимното обогатяване и обмена на опит във връзка с цифровите технологии за хранително-вкусовата, автомобилната и текстилната промишленост и промишлеността, свързана с високоточностната медицина.

Макар че в Регламента за COSME не са включени конкретни цели или задачи, свързани с **пола**, при мерките, подкрепяни по тази програма, се спазват принципите на равенството между половете и се отчитат аспектите, свързани с пола. Проектът ESTEAM, упоменат в точка 2.4 по-горе, има за цел да стимулира цифровизацията, както и предприемаческите умения и увереността на момичетата и жените предприемачи. Налични са също така данни за жените бенефициери на финансови инструменти и жените координатори на проекти.

5. Заключение

Степента на изпълнение на оперативния бюджет както за поетите задължения, така и за плащанията е 99 %. Това е продължение на високата степен на изпълнение на поетите задължения и отразява подобрене в изпълнението на оперативните плащания в сравнение с предходната година.

Достъпът до финансиране беше ключова цел, за която бяха изразходвани 66 % от изпълнения бюджет. През 2020 г. механизмът за гарантиране на заеми (МГЗ) по COSME позволи на финансовите посредници да продължат да предоставят финансова подкрепа на МСП, които се възприемат като по-рискови и за които е трудно да получат дългово финансиране. Като цяло се очаква, че през целия период на действие на програмата чрез МГЗ по COSME ще се генерира финансиране в размер на повече от 67 милиарда евро. По отношение на капиталовия механизъм за растеж (КМР) по COSME данните сочат, че инвестициите в МСП на етап на растеж и разширяване на дейността са на път да постигнат първоначалните дългосрочни цели. При изпълнението на целите бяха взети предвид особените предизвикателства, свързани с управлението на този механизъм.

С работната програма за 2020 г. продължи напредъкът в изпълнението на една от ключовите препоръки от междинния преглед на програмата: да се съсредоточи върху по-големи, стратегически действия, като същевременно се запази известна гъвкавост, за да се изпробват нови идеи. Водещите инициативи, например EEN, EYE, както и финансовите инструменти, представляват 75 % от поетите задължения за бюджета на COSME през 2020 г.

През 2021 г. EEN (съфинансирана от бюджета за 2020 г.) предостави консултантски услуги с добавена стойност⁴² на 37 925 МСП с цел да се повишат тяхната

⁴² Тези МСП са получили редица услуги, съобразени с техните конкретни потребности в различни моменти от време. Основна част от модела за предоставяне на услуги на EEN е установяването на дългосрочни отношения с МСП и подпомагането им в средносрочен план, за да им се помогне да се справят с целия набор от проблеми, предизвикателства и възможности пред тях.

международна конкурентоспособност и устойчивост. Цифровите услуги на мрежата достигнаха до повече от 20 милиона МСП. Мрежата също така предостави ценна подкрепа на МСП по време на кризата, свързана с COVID-19, като приспособи услугите си и моделите си за предоставяне на услуги, когато беше необходимо.

Много други действия в рамките на програмата се отличиха с доброто си изпълнение и качество на услугите. Например Центърът ЕС—Япония е предоставил широк спектър от услуги, за да помогне на МСП да извършват стопанска дейност с Япония, както и във връзка с икономическата дипломатия. Международните информационни бюра относно ИС на МСП са предоставили на МСП ценни съвети, обучения и събития по въпроси на ИС, свързани с Китай, Югоизточна Азия, Латинска Америка (включително 440 обучения с 6 569 участници) и Индия.

С по-малките действия също бе осигурена полезна подкрепа, за да се помогне на МСП да правят нововъведения и да повишават своята конкурентоспособност и устойчивост. Например по първата покана за представяне на предложения за партньорства в рамките на проекта WORTH за модната индустрия и секторите, свързани с начина на живот, бяха подкрепени 65 партньорства между дизайнери, МСП, производители и доставчици на технологии чрез 10-месечна програма за инкубация, включваща 975 часа индивидуално наставничество. За да се продължи тази подкрепа, бяха публикувани допълнителни покани за представяне на предложения за партньорство. Бяха осъществени и редица проекти в сътрудничество с органите за обществени поръчки с цел създаване на нови възможности за МСП да доставят иновативни продукти и услуги на публичния сектор.

И накрая, но не на последно място, няколко проучвания, финансирани по програмата, включително Европейското информационно табло за конкурентоспособността на неутралната по отношение на климата промишленост (CIndECS), проучването относно законовата защита на търговските тайни в контекста на икономиката, основана на данни, и проучването относно дружествата със средна пазарна капитализация, предоставиха ценни констатации и задълбочен анализ, които бяха използвани в подкрепа на дейността по разработване на политики.

Програмата COSME също така показва своята ефективност в подпомагането на МСП да се справят с нови предизвикателства. По линия на няколко действия и проекти, подкрепени от бюджета за 2020 г., включително EEN, започна предоставянето на особени услуги, за да се помогне на МСП да се справят с проблемите във връзка с кризата, свързана с COVID-19. Много от проектите по линия на COSME са с продължителност 3—4 години. От 2022 г. малък брой текущи проекти, финансирани от бюджета за 2020 г., бяха засегнати от **руската военна агресия в Украйна**. Когато беше уместно, бяха одобрени удължавания на времетраенето на тези проекти, като дейностите бяха коригирани, за да се вземат предвид условията на кризата. Един от примерите е проектът P2GREEN-EST, който имаше за цел да помогне на МСП от ЕС да получат достъп до обществени поръчки извън ЕС, като Украйна беше определена за целеви пазар⁴³. Неотдавна някои от проектите по програма COSME за 2020 г., които все още бяха в ход в началото на руската агресия в Украйна, успяха да приспособят услугите си, за да помогнат на предприятията от ЕС да се справят със свързаните с

⁴³ Тъй като този проект беше сериозно засегнат след избухването на войната, споразумението за предоставяне на безвъзмездни средства беше замразено. След преценка на ситуацията няколко месеца по-късно споразумението за предоставяне на безвъзмездни средства беше изменено, за да се включи допълнителна целева държава извън ЕС, което даде възможност за възобновяване на дейностите по проекта.

това предизвикателства, като например проблеми с веригата на доставките, и да предложат известна подкрепа на украинските предприятия (вж. точка 2.3 по-горе).

Оптимизирани бяха връзките с други програми и фондове на ЕС. Например МГЗ по COSME получи допълнителни 714 милиона евро благодарение на гаранцията от 1 милиард за ЕИФ от Европейския фонд за стратегически инвестиции. Тези средства бяха използвани за подпомагане на МСП, които бяха изправени пред проблеми с ликвидността поради кризата, свързана с COVID-19. Мрежата EEN създаде полезни взаимодействия с „Хоризонт 2020“, Европейския съвет по иновации (ЕСИ) и широк кръг от програми и схеми на ЕС за подпомагане. Имаше и няколко примера за сътрудничество с текущи или предишни проекти по линия на COSME. Такъв беше по-специално случаят с EEN, WORTH и няколко от действията в областта на обществените поръчки.

По отношение на текущите мерки по COSME от 2020 г. мониторингът ще продължи, като се обръща специално внимание на мерките, чийто график беше променен поради COVID-19, и на случаите, при които бяха установени особени проблеми. Редовният мониторинг също така гарантира, че бюджетът се преразпределя към най-успешните и предпочитани дейности. Например 815 107 EUR от неизползваните средства от работната програма за 2020 г. бяха разпределени за проекти от резервния списък по поканата за представяне на предложения в областта на туризма, за да се насърчи възприемането на цифровизацията, иновациите и новите технологии в сектора. Друг пример е прехвърлянето на средства от КМР по COSME към МГЗ по COSME.

Опитът от този мониторинг ще бъде използван и при определянето на мерките за следващите години, по-специално работата за осигуряване на по-добра приемственост на водещите действия⁴⁴ и текущата работа по изготвянето на работната програма на стълба за МСП за 2024 г.

Общо мерките по COSME за 2020 г. са на път да постигнат целите си. Много от мерките вече са постигнали целите си, а проектите, които бяха засегнати от кризата, свързана с COVID-19, са отново в ход, с подкрепяните по програмата мерки продължават насърчаването на конкурентоспособността, растежа и заетостта, а много от проектите по програмата, по-специално EEN и мерките за подкрепа на клъстери, показаха способността си да отговорят на променящите се нужди на МСП и да реагират гъвкаво на новите предизвикателства.

⁴⁴ Понастоящем те се подкрепят в рамките на стълба за МСП на програмата „Единен пазар“. По-специално мрежата EEN, схемата „Еразъм за млади предприемачи“ и съвместните клъстерни инициативи сега са многогодишни действия, които се ползват от съфинансиране до 2024 г., за да се осигури по-добра средносрочна приемственост на тези услуги. Вж. също параграф 3 от настоящите заключения.

Приложение 1 – Изпълнение на бюджета на COSME за 2020 г.

(всички суми са в евро)

Бюджетен ред		Поети задължения			Плащания		
		всички източници на финансиране			всички източници на финансиране		
		Първоначален бюджет	Изпълнен бюджет	Изпълнение %	Налични кредити за плащания	Извършени плащания	Изпълнение %
02 02 02	Достъп до финансиране	290 041 750	290 041 750	100 %	333 931 327	328 837 656	98 %
02 02 01	Достъп до пазари, стопанска среда и предприемачество						
	изпълнено от ГД „Вътрешен пазар, промишленост, предприемачество и МСП“	10 049 697	10 026 133	100 %	8 901 623	8 878 059	100 %
	делегирано на EASME	126 489 262	123 066 819	97 %	132 390 902	132 390 902	100 %
	общо	136 538 959	133 092 952	97 %	141 292 525	141 268 961	100 %
02 01 04 01	Административен бюджет	3 619 046	3 333 968	92 %	3 619 046	1 033 829	29 %
02 01 06 01	Административен (оперативен) бюджет на	10 330 544	9 916 195	96 %	10 330 544	9 916 195	96 %

	EASME							
	Общ бюджет	440 530 299	436 384 865	99 %		489 173 442	481 056 641	98 %

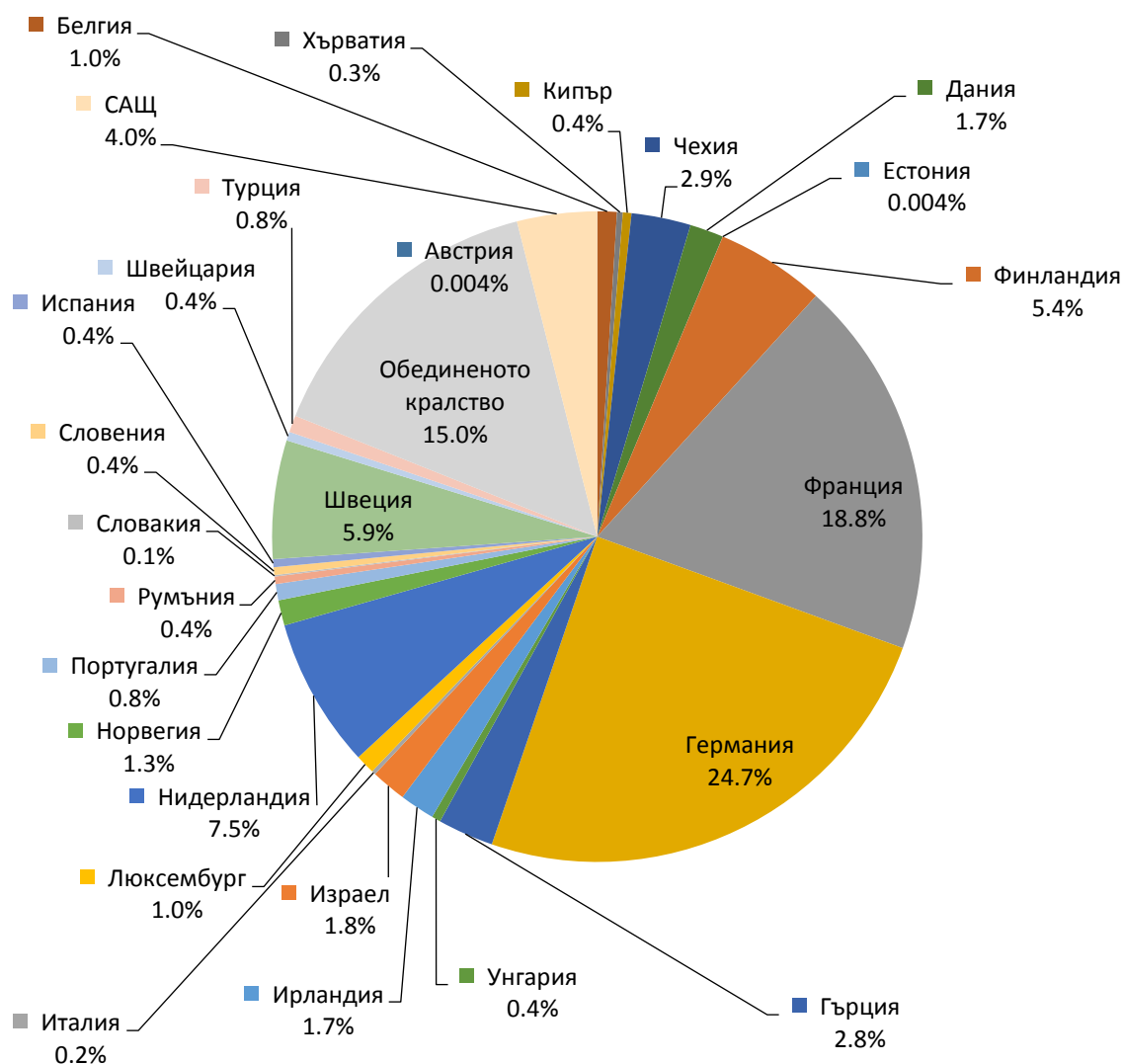
Приложение 2 – Информация по държави

1. Финансови инструменти

На графиките по-долу е представено разпределение по географски признак на финансовата подкрепа, получавана от МСП в различните държави. Информацията по държави е резултат с натрупване въз основа на всички поети задължения за периода 2014—2020 г. В случая с финансовите инструменти, поради проектирания им начин на изпълнение, годишните поети задължения допринасят за общите резултати, които се основават на бюджети, за които са поемани задължения и през предходните години.

Капиталов механизъм за растеж

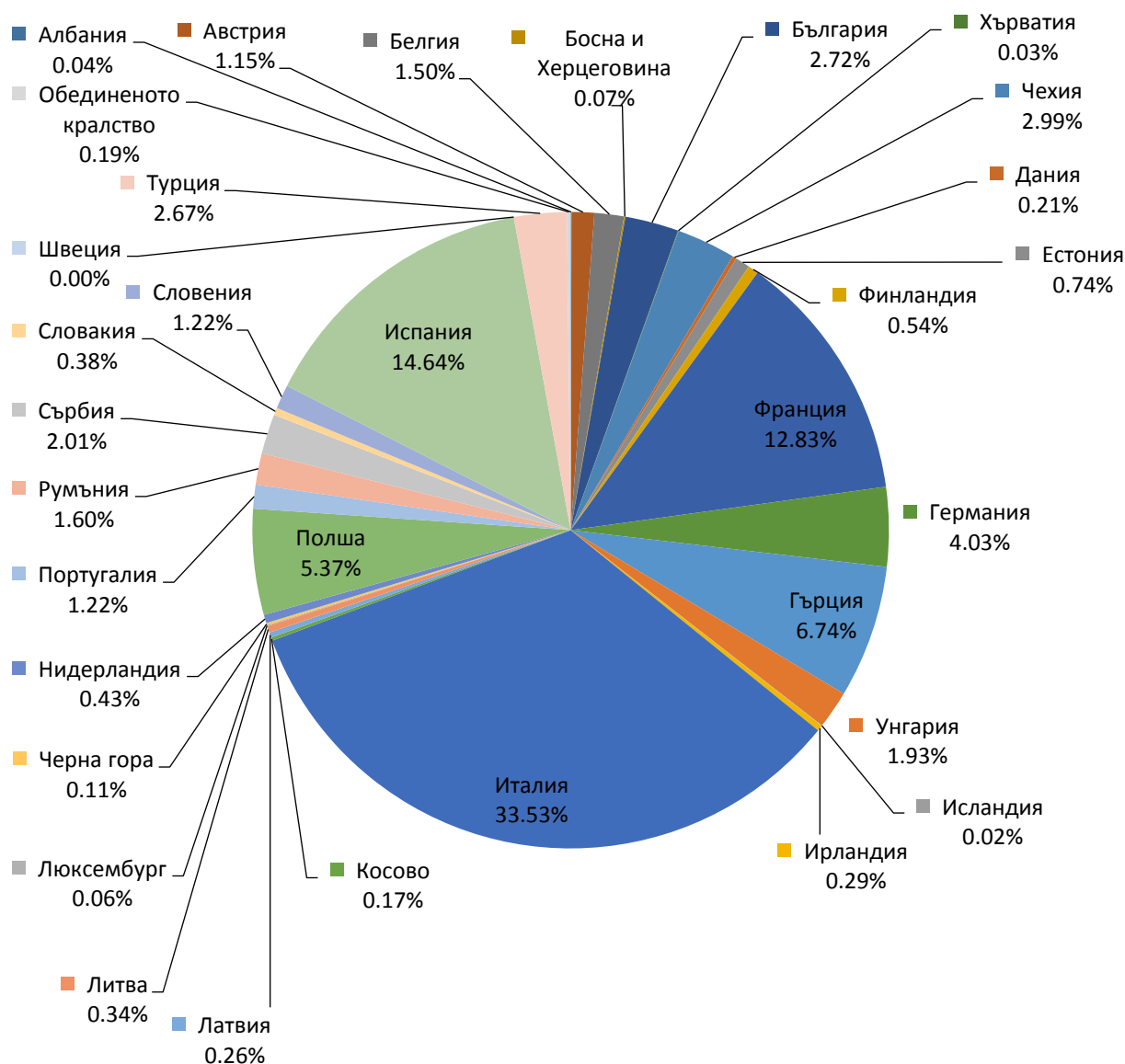
В края на 2021 г. са инвестирани общо 2,6 милиарда евро от бюджета на COSME за периода 2014—2020 г. в 28 държави (25 % от тази сума са инвестирани в Германия, 19 % във Франция и 15 % в Обединеното кралство).

Механизъм за гарантиране на заеми

Географска диверсификация

До края на 2021 г. МГЗ е предоставил гаранции и насрещни гаранции на финансови посредници в 33 държави (26 държави членки и 7 държави, участващи в COSME). Това подпомогна разпределянето на 50 милиарда евро за финансиране на повече от 800 000 МСП.

* Това название не засяга позициите по отношение на статута и е съобразено с Резолюция 1244/1999 на Съвета за сигурност на ООН и становището на Международния съд относно обявяването на независимост от страна на Косово.

Участие на държавите за специфични цели 2—4 (достъп до пазари, подобряване на рамковите условия и повишаване на конкурентоспособността, предприемачество)

Проектите по линия на COSME бяха подбрани въз основа на критериите, посочени в поканите за представяне на предложения, по-специално по отношение на относимостта, качеството и въздействието на предложенията. Европейското измерение също е взето предвид. Въпреки това проектите не бяха подбрани единствено въз основа на географски критерии.

Мрежата EEN, финансирана от бюджета за 2020 г., обхваща всички държави — членки на ЕС, и предоставя услуги на МСП във всички региони на ЕС. В програмата участваха и членове на EEN в Исландия и асоциираните държави. Въпреки че Обединеното кралство официално излезе от ЕС на 31 януари 2020 г., то продължи да участва в EEN до края на програмата, но вече не участваше в структурите за управление.

Много от другите по-големи действия също имаха добро разпределение на бенефициерите в различните държави — членки на ЕС, и други участващи държави, както е показано по-долу.

Брой бенефициери по държави за четирите по-големи действия по COSME

Държава	Високи постижения на кълстери	Туризм: TOURINN*	Европейски мисии за социална икономика	Интернационализация на кълстерите (всички сектори, вкл. отбраната)	Общо за тези четири действия
Албания	0	1	0	0	1
Австрия	0	0	1	0	1
Белгия	0	3	7	4	14
България	2	2	1	2	7
Кипър	0	1	0	2	3
Чехия	3	1	1	0	5
Германия	5	3	2	2	12
Дания	3	1	1	3	8
Естония	2	0	1	1	4
Гърция	1	2	3	0	6
Испания	14	14	13	16	57
Финландия	2	2	2	0	6
Франция	7	2	5	14	28
Хърватия	0	5	3	0	8
Унгария	3	1	3	1	8
Исландия	0	1	0	0	1
Ирландия	0	0	5	0	5
Италия	7	11	12	12	42
Латвия	1	0	1	0	2
Литва	6	0	0	0	6
Люксембург	0	0	0	0	0
Малта	0	1	1	0	2
Черна гора	0	1	0	0	1
Нидерландия	2	1	5	2	10
Полша	4	1	3	3	11
Португалия	5	6	7	5	23
Румъния	4	2	1	2	9

Сърбия	1	4	1	1	7
Швеция	2	0	2	1	5
Словакия	0	1	0	1	2
Словения	0	5	3	3	11
Турция	1	0	3	0	4
Обединено кралство	1	1	1	0	3
Общо	76	73	88	75	312

По първите три покани за представяне на предложения в тази таблица („Високи постижения на кълстери“, „TOURINN* — Насърчаване на възприемането на цифровизацията, иновациите и новите технологии в туризма чрез транснационално сътрудничество и изграждане на капацитет“ и „Европейски мисии за социална икономика“) има бенефициери от почти всички държави — членки на ЕС, и известно участие от Исландия и асоциираните държави. Проектите за интернационализация на кълстерите обхващат повечето държави — членки на ЕС:

- Високи постижения на кълстери: 76 партньорски организации от 22 държави — членки на ЕС, и други държави, участващи в програмата;
- Насърчаване на внедряването на цифровизацията, иновациите и новите технологии в сектора на туризма (TOURINN): 73 партньорски организации в 25 държави;
- Европейски мисии за социална икономика: 88 организации бенефициери от 27 държави — членки на ЕС;
- Интернационализация на кълстерите (включително действието за интернационализация на кълстерите за МСП в сектора на отбраната): 75 бенефициери в 18 държави членки.

И при четирите схеми се наблюдаваха значително по-високи равнища на участие от страна на Испания, Италия и в по-малка степен Франция и Германия. Това обаче не е непременно тенденция за всички мерки по COSME и/или за всички години на програмата. Ще бъде от полза този въпрос да се проучи допълнително в рамките на текущата окончателна оценка на програмата.

Каре 1. Пример за проект на КМР по COSME — Finnsiirto — Финландия — Машины

Finnsiirto, със седалище Lieto, на изток от Turku в Югозападна Финландия, осъществява дейност в областта на продажбите на професионални мотокари и логистиката. Дружеството непрекъснато се стреми да прави нововъведения и да въвежда малки промени, за да се отличава от своите конкуренти, като се съсредоточава върху промените, които клиентите му биха искали да видят. „Винаги се опитваме да мислим какво бихме искали, ако бяхме клиенти“, обяснява Kalle Dahlman, търговски директор на Finnsiirto. Първоначално то продава внесени мотокари втора употреба. С течение на времето започва да се ориентира към отдаване под наем и поддръжка на автопаркове, вместо да продава отделни превозни средства, и започва да се разраства много бързо.

То започва да търси инвеститор, който да финансира този бърз растеж, и се свързва с Folmer, дружество за частни дялови инвестиции, подкрепено от ЕИФ. „След първата среща ни стана ясно, че и двете страни са готови и си имат доверие.“ Инвестицията от Folmer дава възможност на Finnsiirto да увеличи значително обемите, да укрепи персонала си, да увеличи складовите си наличности и да построи ново главно управление. „Това ни постави в много по-силна позиция“, заключава Kalle. Оттогава насам дружеството продължава да се разраства, като разширява дейността си в балтийските държави с бюро за продажби в Талин и купува две други дружества — Simeri и Suomen Telakone, като трите заедно образуват едно от най-големите дружества за машини във Финландия.

Допълнителна информация — [Проучване на казус Folmer:Finnsiirto \(Финландия\), Машины — КМР по COSME/ЕФСИ \(eif.org\)](#)

Каре 2. Пример за проект на МГЗ по COSME — GardenLiving — Финландия — градинарство и вътрешно озеленяване

GardenLiving е новаторско финландско дружество за градинарство, което продава продукти за градината и предоставя услуги по ландшафтна архитектура, вътрешно озеленяване, поддръжка и обновяване на градината. В изложбените зали на дружеството е предвидено привлекателно и новаторско място, където клиентите могат да купуват растения и градински материали и да се консултират с експерти. Eva Wuite, основател и управител на GardenLiving, която е наполовина нидерландка, наполовина финландка, черпи вдъхновение от финландската природа и тенденциите в Нидерландия. След избухването на COVID-19 бяха наложени пълни ограничения на свободата на движение и всички поръчки за градински продукти бяха спрени незабавно. Но трябваше да се заплатят сметките, тъй като дружеството вече беше купило запасите си за целия сезон (април—октомври).

GardenLiving успя да получи заем, гарантиран от ЕС, чрез Finnvera, подкрепен от ЕИФ: „Имахме нужда от този допълнителен заем, за да се справим през този труден период. С него успяхме да преодолеем недостига на средства, а също така имахме възможност да разширим услугите си и да планираме електронна търговия, тъй като втората вълна

се засили. Паричните потоци ни осигуриха повече време за реакция.“ Ева е убедена, че дружеството има голям потенциал за развитие. „Едно нещо мога да кажа със сигурност и това е, че зеленото кара човек да се чувства добре,“ заключава тя.

За повече информация: [НАЧАЛО | GardenLiving](#)

Карта 3. Пример за успех на EEN — W•SENSE — Италия — подводна безжична мрежа

През 2017 г. W•SENSE, отделено дружество на университета Сапиенца в Рим, разработва решение за гарантиране на оперативна съвместимост на подводна безжична мрежа. Благодарение на оригиналността на тази авангардна технология и голямото търсене W•SENSE започва бързо да се разраства. Внезапно се оказва, че организацията се нуждае от огромно увеличение на оборотния капитал, за да изпълни договорите си. Въпреки авангардната технология и голямото търсене, пет различни банки отказват да му отпуснат заем.

W•SENSE се свързва с местния клон на мрежата „Enterprise Europe“ в Unioncamere Lazio и се възползва от консултантските услуги на мрежата за разрастване. Наред с другото, EEN помага на W•SENSE да изготви надежден финансово-икономически план и да получи банков заем в размер на 500 000 EUR от един от посредниците по схемата за гарантиране на заеми, подкрепяна от ЕС. W•SENSE присъства и на мероприятия на EEN, за да засили международните си връзки.

Подкрепата на EEN позволява на W•SENSE да увеличи оборота си и създава възможности за работа в Италия и в цяла Европа. „Дружеството ни удвои числеността си до 23 служители в три европейски държави“, казва Chiara Petrioli, главен изпълнителен директор на W•SENSE. Понастоящем дружеството има офиси в Италия, Норвегия и Обединеното кралство и е спечелило многогодишни договори с ключови заинтересовани страни в областта на аквакултурата, отбраната, енергетиката и околната среда. „Разрастваме се бързо, с очакван годишен темп на растеж от около 70 % през следващите 5 години“, казва Petrioli. „Мрежата постоянно ни подкрепя.“

Други примери за проекти, по-специално за кълстери и проекти в областта на туризма, които подкрепят целите за цифровизация и устойчивост, са посочени накратко в приложение 4 по-долу.

Приложение 4 — Принос към целите в областта на климата, устойчивостта, цифровизацията и равенството между половете

1. Климат

За много от действията беше отчетен принос към целите за включване на изменението на климата. По-долу са представени няколко примера:

EEN помага на МСП да се справят с предизвикателствата, свързани с климата, по различни начини. Тя например им съдейства да използват иновациите, за да станат енергийно и ресурсно по-ефективни, като намаляват отпадъците и свеждат потреблението на енергия до минимум, благодарение на което могат да намалят своя въглероден отпечатък. Мрежата има също секторни и тематични групи, чиято дейност е съсредоточена върху устойчивото строителство, интелигентната енергетика, околната среда и кръговата икономика. Повече от 200 квалифицирани стопански консултанти на EEN са специализирани по въпроси, свързани с климата, като кръгова икономика, интелигентна енергетика, устойчиво строителство и екосъобразни технологии⁴⁵.

Чрез **капиталовия механизъм за растеж** по COSME са инвестирани 6,7 милиона евро във фонд за рисков капитал, чиято дейност е насочена към чистите технологии.

https://www.eif.org/what_we_do/equity/single_eu_equity_instrument/cosme_efg/intermediaries.pdf.

За целия програмен период КМР по COSME е улеснил инвестирането на повече от 62 милиона евро в МСП, работещи в сектора на енергетиката и околната среда. Инвестициите в този сектор се увеличиха допълнително след програмния период.

https://www.eif.org/what_we_do/equity/single_eu_equity_instrument/cosme_efg/cosme-efg-implementation-update.pdf.

В изданието за 2022 г. на **експресното изследване „Евробарометър“ относно малките и средните предприятия (МСП), ресурсната ефективност и екологичните пазари**, финансирано от бюджета за 2020 г., се разглеждат резултатите и действията, с помощта на които МСП да станат ресурсно по-ефективни, пречките, с които се сблъскват, и потенциалът за мерки на политиките за ускоряване на прехода на МСП към зелена икономика. Изследването „Евробарометър“ се използва за изготвяне на политики в подкрепа на МСП при прехода към зелена икономика в съответствие с актуализираната Промислена стратегия на ЕС (включително за пътищата за прехода). Окончателният доклад беше публикуван през март 2022 г. Малки и средни предприятия (МСП), ефективност на използването на ресурсите и „зелени“ пазари — март 2022 г. — изследване „Евробарометър“ (europa.eu).

В рамките на схемата **Clusters Go International** по 6 от 12-те проекта се разглеждат теми, свързани с изменението на климата. За три от проектите е изчислено, че общо

⁴⁵ В настоящия мониторингов доклад се разглеждат услугите на EEN, съфинансирани чрез програмата COSME. EEN предостави и допълнителен изрично определен набор от услуги с подкрепата на програмата „Хоризонт 2020“ (услуги за управление на ключови клиенти за Инструмента за МСП и услуги за подпомагане на МСП да повишат способността си за управление на иновациите).

1,6 милиона евро са изразходвани за климатични цели (40 % от общия бюджет на тези проекти):

- ESECA: проект за европейски МСП в секторите на **възобновяемата енергия и интелигентните енергийни мрежи**, който да им помогне да разработят съвместна стратегия за интернационализация с общи цели в Африка на юг от Сахара;
- ICBuild: проект, стимулиращ интернационализацията с цел постигане на **кръговост в застроената среда**;
- EU Water4i SD: европейската инициатива **Water-smart** за насърчаване на международното устойчиво развитие.

Освен това по следните проекти също се разглеждат теми, свързани с изменението на климата:

- REC-N-COMP: Европейските **технологии за обработка на композитни материали на базата на рециклирани материали и излезли от употреба продукти** излизат на международния пазар;
- H2Global: проект, насочен към превръщането на Европа в технологичен и промишлен лидер в световен мащаб в областта на **икономиката, основана на чистия водород**;
- AEWEN: проект за създаване на **африканско-европейска водна и енергийна мрежа**.

Допълнителна информация за всички тези проекти можете да намерите на Европейската платформа за сътрудничество между клъстерите⁴⁶.

През април 2023 г. започна да функционира **цифровата платформа за Мрежата на публичните купувачи**, подкрепена от бюджета за 2020 г. Тя подпомага сътрудничеството на 10 групи от „големи купувачи“ с цел да съберат съвместни данни за конкретни потребности в областта на обществените поръчки (включително слънчеви панели). Очаква се 40 % (400 000 EUR) от бюджета на проекта (1 000 000 EUR) да бъдат предназначени за действия в областта на климата.

Проучването за дружествата със средна пазарна капитализация обхваща и екологичната устойчивост, включително действията, предприети от дружествата със средна пазарна капитализация за повишаване на екологичната им устойчивост (намаляване на консумацията на електрическа енергия, рециклиране и т.н.), и основните предизвикателства, с които те се сблъскват в тази област.

2. Принос за постигане на целите за устойчиво развитие

Много проекти по линия на COSME допринасят за постигането на няколко цели за устойчиво развитие. Например:

Инструментът „**Инициативи за застроена среда**“ е разработен в подкрепа на прехода към устойчивост в строителния сектор и приобщаваща застроена среда. Той се използва за оценка и наблюдение на националните реформи и програмите за публични

⁴⁶ <https://profile.clustercollaboration.eu>

инвестиции, свързани със строителството, провеждани от 27-те държави от ЕС в рамките на техните национални планове за възстановяване и устойчивост. Този проект допринася за постигане на ЦУР 1 (достъпни жилища), ЦУР 3 (качествена застроена среда), ЦУР 5 (развитие на уменията), ЦУР 7 (връзка с вълната на саниране и други инициативи), ЦУР 8 и 9 (конкурентоспособност, иновации, производителност и устойчивост на строителната индустрия на ЕС), ЦУР 11 и 15 (застроена среда), ЦУР 13 (енергийна ефективност) и ЦУР 16 (институционални реформи).

Европейското информационно табло за конкурентоспособността на неутралната по отношение на климата промишленост (CIndECS), описано в раздела по-долу за ЦУР 13, допринася също така за постигане на ЦУР 7 (финансово достъпна и чиста енергия) чрез оценка на решенията за чиста енергия и ЦУР 9 (промишленост, иновации и инфраструктура), като се поставя акцент върху повишаването на издръжливостта на инфраструктурата, оценката на нововъзникващите неутрални по отношение на климата решения за различни промишлени екосистеми и съсредоточаването върху нововъзникващите и иновативни решения.

ЦУР 8 (достоеен труд и устойчив икономически растеж)

Съответните мерки включват услугите на мрежата „Enterprise Europe“ за подпомагане на МСП за постигане на устойчив растеж, различните действия в подкрепа на **кълстерите и Европейските мисии за социална икономика** (една от основните области на тези мисии бяха местните или регионалните мерки за справяне с безработицата).

ЦУР 9 (приобщаваща и устойчива промишленост, иновации и издръжлива инфраструктура)

Мрежата „Enterprise Europe“ подкрепи МСП при прехода им към кръгови модели на стопанска дейност и при използването на по-екологични и енергийно ефективни технологии. Мрежата е постигнала значителен напредък по пътя си към въвеждане на пълноценни услуги за устойчивост в подготовка за новата мрежа от 2022 г.⁴⁷

ЦУР 9 беше подкрепена и чрез различни мерки за кълстерите. Например по проекта **EVOLUTE** в рамките на **Европейската програма за високи постижения на кълстерите** се помага на кълстери в автомобилната промишленост и производството на машини за наземно обработване да повишат ефективността си чрез укрепване на уменията и задълбочаване на ноу-хауто на шест кълстера в Европа. По този проект също така се подкрепя прилагането на схемата ClusterXChange за улесняване на международното, секторното и междусекторното сътрудничество между кълстерите, МСП и големите организации. Това помага на дружествата и служителите да се подготвят за бъдещите предизвикателства и спомага за насърчаване на **иновациите за стоки и услуги на световно ниво**.

⁴⁷ Това доведе до въвеждането на консултантите на EEN по въпросите на устойчивостта, считано от 2022 г. От началото на 2022 г. оценката на клиентите МСП на EEN (отправна точка за определяне на услугите, от които се нуждае дадено МСП) обхваща пълния набор от екологични, социални и икономически аспекти. Устойчивостта е включена във всички услуги на EEN, включително иновациите и достъпа до финансиране. Тези нови услуги на EEN обхващат различни области, като управление на отпадъците и водите, използване на чиста енергия, наблюдение и докладване на правата на човека, права на работниците, безопасност и здраве.

Проектите за **Стратегически алианси за възприемане на модерни технологии от МСП за икономическо възстановяване** също бяха насочени към подпомагане на МСП при внедряването на технологични иновации. В рамките на проекта **ReStartSMEs**, подкрепен по тази покана за представяне на предложения, бяха подпомогнати МСП от производствения сектор при приспособяването им към веригите на стойността и новото търсене, предизвикано от COVID-19.

ЦУР 12 (устойчиви модели на потребление и производство)

Проектът **WORTH** за повишаване на конкурентоспособността и иновациите на МСП в сектора, свързан с начина на живот, допринася за постигане на ЦУР 12. Втората покана за представяне на предложения за партньорства с МСП беше насочена към екологичния и цифровия преход, включително: кръговата икономика, ефективното използване на енергията и ресурсите, прехода към по-устойчиво производство и потребление; социалните иновации и социалното приобщаване; както и намаляването на въглеродния отпечатък. Например концепцията Capsule на Framiore има за цел да се повиши стойността на дамското облекло през експлоатационния му срок, като се предлагат висококачествени дрехи, които не излизат от мода, заедно с функции за персонализиране и приспособяване на дрехите, както и програма за поправка и замяна⁴⁸.

По някои от текущите **проекти в областта на туризма** също се подкрепят целите за устойчивост и климатичните цели, включително например по проекта **TourINN-act**⁴⁹.

Проектите за **интернационализация на клъстерите** също обхващат устойчиви модели на потребление и производство в различни сектори, включително потребление на енергия и вода, интелигентни решения за водата, възобновяема енергия и интелигентни енергийни мрежи).

ЦУР 13 (действия в областта на климата)

Една от подходящите мерки е разработването на **Европейско информационно табло за конкурентоспособността на неутралната по отношение на климата промишленост (CIndECS)** за оценка на конкурентната позиция на ЕС по отношение на 28 неутрални по отношение на климата решения. В резултат на тази работа се определят силните и слабите страни на всяко решение по 10 конкретни критерия. Резултатите ще осигурят подкрепа на създателите на политики както на национално равнище, така и на равнището на ЕС, за да разработят по-целенасочени действия за подкрепа. Общият размер на финансирането от ЕС за това действие (**430 000 EUR**) е изцяло предназначен за климатичните цели. Резултатите от проекта вече са оказали своя принос и са посочени в следните стратегически документи:

- Законодателен акт за промишленост с нулеви нетни емисии (COM(2023) 161, SWD(2023) 68 final) *Оценка на инвестиционните нужди и наличното финансиране за укрепване на производствените мощности на ЕС за технологии с нулеви нетни емисии*, стр. 55, 74, 76, 103;

⁴⁸ https://worth-partnership.ec.europa.eu/projects/framiore-capsule-collection_bg

⁴⁹ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/projects-details/31059643/101038173/COSME>

- Законодателен акт за промишленост с нулеви нетни емисии (COM(2023) 161, SWD(2023) 68, стр. 10);
- Изданията за 2021 г. и 2022 г. на Доклада за напредъка по отношение на конкурентоспособността на технологиите за чиста енергия (COM(2021)952 final) и придружаващите го документи, и (COM(2022)643 final).
- **CIndECS** също така е включен в редица доклади на Обсерваторията за технологии за чиста енергия (https://setis.ec.europa.eu/publications/clean-energy-technology-observatory-ceto/ceto-reports-2022_bg). Окончателният доклад трябва да бъде изготвен през септември 2023 г.

EEN, WORTH и Инициативите за застроена околна среда също допринасят за постигане на ЦУР 13 (вж. също рубриката за действия в областта на климата по-горе).

Социално измерение на ЦУР

Някои дейности и проекти по COSME включват **социално измерение** (мерки за социална икономика и мерки за жени предприемачи и други конкретни групи предприемачи). Други проекти и дейности по COSME имат социално измерение, включено в по-широките им цели за устойчивост и конкурентоспособност (напр. някои от проектите в областта на туризма и гореспоменатият проект WORTH). Първата покана за представяне на предложения за партньорства с МСП за **WORTH** беше съгласувана с „Новия европейски Bauhaus“. Това допринесе за постигането на целите за устойчиво развитие чрез повишаване на осведомеността и/или разработване на решения, допринасящи за по-красива, устойчива и приобщаваща среда на живот. Няколко проекта на клъстери са насочени към социални цели; сред тях е проектът **EXCELIVING в рамките на схемата за високи постижения на клъстерите, който е насочен към интелигентна, здравословна, съобразена с възрастта и устойчива среда на живот**. По проекта се помага на клъстерите, работещи в тези области, да преразгледат своята стратегия и да разработят нови услуги и се осигуряват проучвания, посещения, уебинари и дейности за намиране на партньори, които са насочени към тези области.

3. Принос за постигане на целите в областта на цифровизацията

Няколко действия подкрепят цифровизацията във връзка с други цели. Сред тях са действията за клъстерите и поканата за представяне на предложения за цифровизация, иновации и нови технологии в туризма чрез транснационално сътрудничество и изграждане на капацитет.

В рамките на тези покани за представяне на предложения имаше някои отделни проекти, насочени по-конкретно към цифровизацията. Например по **проекта EU DigiTOUR за туризма** се подкрепят европейските МСП в областта на туризма, които изостават в своя цифров преход, и се засилва сътрудничеството в туристическата екосистема за разработване на нови, иновативни и интелигентни решения за туризъм, стоки, услуги, умения и нови модели на стопанска дейност чрез използване на **изкуствен интелект, интернет на нещата, виртуална реалност, разширена реалност и големи информационни масиви**. Максималният размер на безвъзмездните средства за този проект е 999 963 EUR. В проекта участват девет

партньорски организации от пет държави (Хърватия, Германия, Италия, Сърбия и Словения).

Друг пример е проектът **EURO_EMOTUR** за туризма. В рамките на проекта се обръща специално внимание на техниките на невромаркетинга за повишаване на цифровата репутация на МСП и увеличаване на тяхната ефективност и ключови показатели за резултатите както в краткосрочен, така и в дългосрочен план. В текущия проект, чийто максимален размер на безвъзмездните средства от ЕС е 563 236 EUR, участват шест партньори от пет държави (Белгия, Финландия, Италия, Испания и Обединеното кралство).

В рамките на инициативата **Мрежа на публичните купувачи** (договор за услуги) една от 10-те групи „големи купувачи“, подкрепяни от **цифровата платформа, се занимава с** изкуствения интелект. Тази платформа помага на публичните купувачи да съберат съвместни данни за конкретните потребности от обществени поръчки в тази област и да работят по съвместни декларации за търсене.

Проектът за високи постижения на клъстерите EPIX има за цел насърчаване на високите постижения на клъстерите, които работят в областта на умните градове. По друг проект за високи постижения на клъстерите — MEDIC NEST, се работи за създаването на европейски метаclusters в областта на високоточностната медицина. Проектът включва схема за обмен за клъстерите (ClustersExchange), която да стимулира взаимното обогатяване и обмена на опит, свързан с цифровите технологии. Има и проекти за клъстери, при които вниманието е съсредоточено върху цифровизацията в такива отрасли като хранително-вкусовата промишленост (проект AgriFoodX5.0), модата (проект CLOTH) и производството на автомобили и машини за наземно обработване (проект EVOLUTE)⁵⁰.

4. Принос за постигане на целите за включване на принципа на равенство между половете

Въпреки че в правното основание на COSME не е предвидена конкретна цел за равнопоставеност на половете, това измерение е взето предвид във всички действия.

По отношение на КМР и МГЗ половото измерение се проследява в шестмесечните анализи на Европейския инвестиционен фонд. В последния анализ от 2020 г. е видно, че към 2019 г.:

- почти в 2 от 10 МСП, които получават капиталова подкрепа чрез КМР по COSME, има поне една жена на ръководна длъжност;
- почти във всяко 4-то от 10 МСП, които са получили дългова финансова подкрепа чрез МГЗ по COSME, има жена главен изпълнителен директор, генерален мениджър или директор на дружеството.

Имаше едно действие по COSME, изцяло посветено на подобряването на цифровите и предприемаческите умения на момичетата и жените (ESTEAM). Допълнителна информация е представена в точка 2.4 по-горе.

⁵⁰ Повече сведения за тези проекти има на следния адрес: <https://clustercollaboration.eu/>

57 % от координаторите на EEN са жени, а 43 % от тях са мъже. EEN има и специална група, която подкрепя жените предприемачи и предоставя партньорски и консултантски услуги, специално съобразени с техните нужди.

Програмата COSME също така създаде възможности за предприятия в сектори като модата и социалната икономика, за които е известно, че привличат голям процент жени предприемачи.